

BASKICKO

TRADICE

Vypracovala: Kristýna Anderlová

Brno

25.1.2014

Předmět: Úvod do dějin a kultury Basků I

1. Sinopse

Tradice je součástí moderní kultury. Různé aspekty tradiční baskické kultury byly prozkoumávány většinou etnografy a folkloristy. Tento esej shromažďuje nálezy kulturních antropologů, kteří si byli vědomi toho, že esencialistické vize lidského chování se jen stěží mohou aplikovat na dnešní Basky, kteří žijí v globalizovaném postmoderním světě. Zajímá nás způsob, jakým tradice ovlivňovala vidění světa velké části baskické společnosti v minulosti a také v přítomnosti.

Tento esej zkoumá některé z nepomíjejících stereotypů o Bascích. Prozkoumává základy, jedinečnost baskických tradic a zahrnuje též archeologické nálezy. Studuje také relevantní přítomnost umění a prehistorických artefaktů, tak jako jejich různé interpretace. Po představení historického archivu romanizace a pokřesťanštění baskické civilizace esej pojednává o kultuře a tradiční sociální organizaci využití zemědělských osad a jejich sousedské vztahy. Staví proti sobě rybolov a zemědělství jako dvě hlavní profesní figury a vidění světa tradiční společnosti. Popisuje roli zvířat na statcích a při lovu, také kulturní komplexnost býka, rovněž se považuje úloha bestiáře za zdroj metafor v expresivní kultuře. Esaj je ukončena povídáním o ústní lidové slovesnosti a tradičním folkloru a zahrnuje též instituce improvizace trubadúrských veršů.

Baskové sice žijí v evropské moderní společnosti a kultuře, avšak tradice je stále prvořadým komponentem jejich kulturní a politické identity. Mnoho folkloristů a etnologů studovalo různé aspekty tradiční baskické kultury, v které vyčnívá jedna postava: José Miguel de Barandiarán. Barandiarán provedl nesčetné množství výzkumů, díky kterým se objevily kosti ostatky, ale hlavním pilířem jeho školy byly sbírky mýtů. Mezi jeho učenci vyniká postava Julio Caro Baroja. Kombinací antropologie a sociální historie, Caro Baroja byl autorem více než stovky knih; jeho knihy jsou nepostradatelnými pro jakéhokoli studenta baskické kultury a společnosti. Nyní existuje nová generace antropologů, která zkoumá baskická kulturní a politická témata, společně s vlivem tradice na aktuální styl života.

2. Historické reprezentace Basků

Do dneška přetrvávají stereotypy o bascích. Rodney Gallop nabízí příklad: „Tajemství, které obklopuje původ a historii baskického lidu, obtížnost jejího barbarského jazyka a zdrženlivost, kterou projevují při kontaktu s okolním světem (jejímž důsledkem je bez pochyby přežití jako národa) jim propůjčuje vzdálenost a zahrnuje je do romantického prostředí. Tato kombinace biologické a lingvistické jedinečnosti donutila mnoho učenců prohlásit, že baskové jsou „nejstarší rasou“ Evropy. A pokračuje: „Na březích Bizkajského zálivu, kde Pyreneje klesají až k moři, leží usměvavá země, jejíž kouzlo sestává z členitého

pobřeží, zvlněných kopců a dubových lesů, řeky plné pstruhů a slunce plné vinice. Již od dávných časů byl tento kraj obýván rodem, který nazývám eBaskové, i když oni sami sebe nazývají Eskualdunak a svoji zem Euskal Herria nebo Euzkadi, což je možná slovo, které pochází z baskického výrazu pro *slunce*. Je pravda, že o původu Basků nemáme příliš informací. Negativní popisy baskického rodu během staletí jsou připisovány popisům například z 12. století, kde se mluví o rase, která mluví zvláštním jazykem a o divokých pohanech. Aktuálně jsou například považováni za teroristy.

Naopak pozitivní zmínky o Bascích

se točí kolem jejich bujného chování. Římský historik Strabo vyprávěl, jak během úplňku, tančili a oslavovali Baskové přední části svých domovů na počest nejmenovaný bohyně. V roce 1528, Andrea poznamenala, že "Tito lidé jsou vždy usměvaví, mají rádi legraci a tanec, muži i ženy. "

René Le Pays, v roce 1659 napsal, že v Baskicku zábava začíná při narození a pouze končí smrtí.

3. Jsou Baskové jedineční?

Argumenty týkající se jedinečnosti basků jsou založeny na archeologických výzkumech. Vykopávky na několika místech Baskicka nám dávají důkazy o tom, že předkové moderních Basků obsazují Západní Pyreneje alespoň poslední pět tisíciletí. Více liberální výklad naznačuje, že Baskové mohou být potomky autorů jeskynní malby z Lascaux v jižní Francii a Altamira v severním Španělsku, jelikož mnoho nádherných exemplářů tohoto umění se nachází dnes v Baskicku. Takový pohled naznačuje, že Baskové obsadili jejich vlast v průběhu nejméně posledních 15.000 let a někteří vědci se domnívají, že i Baskové představují moderní verzi kromaňonské populace v Evropě by to znamenalo posunout dějovou linii prehistorických zmínek o Bascích nejméně 50 000 let zpátky. Bez ohledu na to, jaký archeologický důkaz přijímáme, důkazy umisťují baskickou populaci do západních Pyrenejí již před více než 4000 lety, kdy byla Evropa napadena indoevropskými kmeny ze západní Asie. Tato invaze vytvořila základ pro etnické rozdělení v Evropě, jak jej známe dnes.

4. Prehistorické umění Basků

Pokud jde o prehistorické umění, Baskicko se nachází na půli cesty mezi dvěma místy nejslavnějších jeskynních maleb v Evropě: Altamira, v severním centrálním Španělsku a Lascaux, v jihozápadní Francii. V oblasti Baskicka je mnoho (ale méně známých) vynikajících příkladů tohoto umění. Jednalo se o dva typy umění: umění na stěnách, tzv. nástěnné a umění v předmětech neboli mobilní umění. Odborníci dělí pravěké umění v souladu s materiály , předměty , technikami a asociacemi. Mezi motivy se nachází různé reprezentace zvířat nebo lidí jakož i vzory, které není možné interpretovat. Nefigurativní

znázorňování zvířat v nástěnném umění zahrnuje jelena, koně, norka, ryby, kozy, medvědy a ptáky. Jeskynní malby způsobily významné spekulace v akademické oblasti. Nefigurativní znázorňování je rozděleno na podélné formy, lineární tvary, kličkování, figury ve tvaru úhlu, hvězdy nebo X, oblouky, tvary složené, uzavřené tvary (diamanty, trojúhelníky a ovály).

Dolmeny, prehistorické památky sestávající ze složení různých kamenných desek umístěných ve vertikální pozici často tvořící obdélník pochází z neolitu (5.000 do 2000 př. nl) Bylo jich objeveno přes 400 v Baskicku. Je předpokládáno, že jsou to pohřební struktury, které mohou obsahovat jeden nebo více pohřbených těl.

Při aplikování antropologie na baskickou minulost archeology a paleontology je důležitá propojenost pravěkého umění se současnou kulturou. Významní avantgardní umělci, jako například Eduardo Chillida a Jorge Oteiza proměnili pravěké umění v důležitý referenční bod pro své vlastní účely. Stejně tak je důležité je s pravěkým odkazem chápat baskickou identitu tak jak se projevuje dnes v současné politice. Přestože Baskové žijí ve vyspělém světě, oceňují svou pravěkou minulost. Archeologie, antropologie a umění mají hlavní roli pro její reprodukci.

5. Jsou Baskové jediní?

Argumenty pro jedinečnost Basků jsou založeny jednak na soubor archeologickém a vykopávky na několika místech Baskicka dávají důkazy o tom, že předkové moderních Basků obsazují Západní Pyreneje po pět tisíciletí . Více liberální výklad prehistorických archivů naznačuje, že mohou Baskové být potomky autorů jeskynní malby z Lascaux v jižní Francii a Altamira v severním Španělsku , jelikož mnohá úžasných ukázek tohoto umění jsou dnes v Baskicku. Takový pohled naznačuje, že Baskové obsadili jejich rodnou zemi již před 15 000 lety. Někteří vědci se domnívají, že Baskové představují moderní verzi Kromaňonské populace v Evropě. Toto tvrzení by znamenalo posunout dějovou linii zmínek o Bascích až o 50 000 let zpět. . Bez ohledu na to, jakou teorii přijmeme, archeologické důkazy umísťují baskickou nebo protobaskickou populaci západních Pyrenejí již do dob před 4000 lety, kdy byla Evropa napadena indoevropskými kmeny ze západní Asie . Taková invaze vytvořila základ pro hlavní etnické rozdělení Evropy, jak jej známe dnes.

Existuje mnoho literatury věnující se biologickému původu Basků a jejich jedinečným znakům a jejich interpretaci. Například Baskové představují ukazatel krevních skupin, které se výrazně liší od všech evropských i blízkých sousedů. Baskové jsou typicky kavkazští svým typem krevních skupin a proto tohle tvrzení nepodporuje teorii, že se etnicky nepodobají žádné evropské rasové skupině. Nicméně většina badatelů argumentuje že minimálně Baskové utvořili na značnou dobu uzavřenou genetickou skupinu.

Nejvíce evidentním důkazem o jedinečnosti Basků je *euskara*, baskičtina, jejich jazyk. Tento jazyk nemá žádnou souvislost s indoevropskými jazyky, tato skutečnost donutila filology a jazykovědce bádát mnoho let zpátky v historii při hledání spojitosti baskičtiny s jinými jazyky. Nabídky se výklady o spojitosti s kavkazskými jazyky, starověkou egyptštinou i japonštinou, ale žádná spojitost s těmito jazyky nakonec nebyla dokázána. Proto dodnes

zůstává baskičtina jedinečným jazykem, který je jediným reprezentantem ve své dialektické skupině. Posledním faktem pro důkaz jedinečnosti baskického jazyka je to, jak se o něm zmiňují sami Baskové, kteří nazývají sami sebe jako *euskaldunak*, tedy ti, co mluví baskicky. Baskové na obou stranách španělsko-francouzské hranice říkají, že sdílejí kulturní a lingvistické tradice, které jsou odlišné jak od těch španělských, tak od těch francouzských, které je obklopují.

6. Romanizace a pokřesťanštění

V třetím století př.n.l. přišli na Iberský poloostrov Římané s úmyslem ho dobýt. Kolem roku 56 př.n.l. již Římané dobyli i země Aquitánie, ale nestalo se tomu tak ve vysokých horách, které byly rodným místem Basků. Tak se tedy stalo, že Římané si podmanili provincie v nižších polohách, kde se vliv jejich kultury projevil, ne však ale v provinciích vysoko v horách, kde byl tento vliv minimální.

Římské období je pro baskickou kulturu velice důležité. Římští kronikáři nám jako první podávají písemné svědectví o Bascích. Nejdůležitější postavou byl grekorománský historik Estrabón. Dle jeho vyprávění v době příchodu Římanů byl základem zemědělství sběr žaludů, které se pak zpracovávaly v mouku, ženy pěstovaly oves a pšenici a len na tkaní ošacení. Muži většinu času trávili hlídáním stád nebo vedením válek, ale Římané je později donutili usadit se v nížinách a pěstovat zemědělství. Estrabón se také zmiňuje o důležitosti dědictví přes matku, jelikož tato společnost Kantabřů byla matriarchální. Pokud bychom analýzovali dnešní baskickou společnost těžko bychom našli stopy matriarchátu, ačkoli v některých oblastech se nevyklučuje, že by žena nemohla dědit statky.

Vliv římské kultury trval od roku 100 př.n.l. až do čtvrtého století našeho letopočtu, a když v této době začalo římské impérium upadat, objevily se náznaky konfliktu v baskické oblasti. Objevily se zmínky o rozšiřování lupičství. Tento moment byl také začátkem invazí barbarských kmenů ze severu. Jednalo se především o Vizigóty a Franky. Tímto začala skoro dvouletá válka mezi Basky a Vizigóty. V šestém století již byla většina Ibérie křesťanská, zatímco do baskických oblastí křesťanství ještě tak zcela neproniklo. Historici mluví o prvních pokusech pokřesťanštění Basků ve století desátém, ovšem o úplné evangelizaci tohoto národa se nemohlo mluvit až do patnáctého století, což z něj dělá poslední národ v Evropě, který přijal křesťanství. Během vlády Sancha Velkého (999-1035) Navarské království bylo hlavní křesťanskou pevností, která odolávala nátlaku maurským útokům z jihu Evropy. Posledním baskickým panovníkem navarského království byl Sancho Silný, který byl strůjcem porážky Maurů v bitvě Navas de Tolosa. Tohle byl bod zlomu v osmiletém konfliktu mezi Maury a křesťany.

V provincii Bizkaia vládl jeden muž. V Baskicku se feudalismu nikdy neprosadil. Všichni obyvatelé této provincie byli považováni za svobodné, se šlechtickou krví a s právem volit. To znamená, že muži z každé vesnice vybírali zástupce do Generálního Výboru nebo valného shromáždění se sídlem v Guernice. Schůze se konaly pod dubem, a až do dneška se tento strom z Guerniky považuje za symbol politické svobody.

Jak se španělsko-baskická zóna začala poddávat Castilskému království, začaly se prosazovat v každé provincii tzv. *fueros*, zákonná ustanovení, která jim dávala jistou politickou

nezávislost, jako například udržovat si samostatnou vládu, daňovou nezávislost a možnost stanovit si vlastní celní poplatky. Na konci patnáctého století kastilský král měl pod kontrolou provincie Álava, Gipuzkoa a Bizkaia; Laburdi a Zuberoa byly připojeny k francouzskému trůnu, zatímco navarské království si udržovalo stále samostatnou existenci.

Na konci XV a na začátku XVI století Baskové přispěli na objevovacích cestách Španělska. Stavba lodi Kryštofa Kolumba Santa María pravděpodobně proběhla v baskické loděnici. Velil jí Juan de la Cosa, taky nazývaný Juan Vizcaíno a v jeho posádce bylo mnoho Basků.

Co se týče náboženství, víme, že se baskické území totálně evangelizovalo až v průběhu patnáctého století. Dělo se tomu tak z několika důvodů. Za prvé protože baskické teritorium bylo pod nadvládou navarského království a Francie, což byly křesťanské oblasti již od sedmého století. Za druhé přes Baskicko vedla poutní cesta do Santiago de Compostela, což vedlo ke stavbě mnoha klášterů a kostelů (pokračujících v románském stavením stylu), které sloužili jako zastávky pro putující křesťany.

7. Kultura vesnických usedlostí a susedství

Tradiční baskická společnost je zakotvena v zemědělském využívání usedlostí. Tato skutečnost je oblíbeným cílem studia některých antropologů. Jeho ekonomická relevance je dnes velmi nízká ale historická a kulturní hodnota je velmi vysoká.

Baskická usedlost znamená parcela malých rozměrů s domem umístěným veprostřed pozemků. Pro baskické zemědělce existuje úzká spojitost mezi zemědělským provozem a rodinou. Ideální je pokud se rodina stará o všechny své pozemky, které je i zásobují. Majitel pozemků a jeho manželka si mezi svými potomky zvolí jediného dědice. V mnoha oblastech Baskicka má toto privilegium prvorozený syn, ale existují i výjimky. Rovněž platí, že sourozenci vybraného dědice musí z domu odejít. Jejich možnosti byly vzít si někoho ze sousedních usedlostí, vstoupit do kláštera odstěhovat se do města nebo emigrovat do jiné země.

Baskické usedlosti disponovaly velkou nezávislostí jak sociální, tak ekonomickou. Typická usedlost měří asi deset hektarů a je rozdělena na obdělávatelná pole, louky a pastviny a horskou půdu.

Na polích se pěstuje, kukuřice, obilí, ředkev na obživu dobytka, také brambory a zeleniny. Pastviny a louky představují zásoby sena a zelené píce pro dobytek. Mají velkou roli, protože hodnota usedlosti se dovíjí od chovu krav. Na této půdě se též vyskytují jabloně, hrušně, třešně a kaštiny, které také tvoří součást obživy jak pro lidi tak pro dobytek. Hornatá půda je tvořena třemi elementy: lesy (které jsou zdrojem dřeva), kapradinovými půdami, které dobytku slouží pro odpočinek a, které později se později mohou využít jako hnojivo a nakonec divokými pastvinami, které slouží zvláště pro ovce.

Zemědělské období začíná na jaře. Na konci dubna je třeba připravit půdu na sklizeň kukuřice. Již v březnu se připravuje půda na pěstování brambor. V květnu je půda nachystaná pro setí.

Domy mají většinou tři patra. První patro tvoří vchod a místo se stájí pro čtyři nebo pět krav, které se využívají na orání polí. Stáj také obsahuje vepřín. U budovy se také nachází ohrada pro ptactvo a přístřešek pro ovce, které zde přebývají v zimě. Dále se zde nachází schodiště, které vede do rodinné části domu. Kromě dvou nebo tří ložnic (bez topení) je zde kuchyň, která je středem každodenního života a jeden obývací pokoj, který se ovšem používá pouze pro formální příležitosti.

Již před 1900 lety bylo hlavním úsilím těchto usedlostí to, aby byly schopné samostatně fungovat a zásobovat se. To znamená, že rodiny se snažily, aby si vystačily s tím, co vyprodukují na statku, a nemusely nakupovat na trhu. Strava byla velice jednoduchá a skládala se převážně z mléčných produktů, polévek a málo masa. Třemi základními potravinami byly: chléb z kukuřičné mouky, kaštiny, které se jídávaly hlavně opečené a fazole. Nejčastějším nápojem bylo mléko nebo jablečný mošt. Dalšími potravinami, které farma nabízela, byly med, který se používal jako náhrada cukru, ovoce a trochu masa. Maso pocházelo ze zabíječky prasete, která se konala jednou za rok.

Pohled na důležitost této soběstačnosti se změnila během dvacátého století, kdy baskičtí zemědělci, stejně jako ti z celého světa, začali usilovat o materiální přínosy moderního světa. V šedesátých letech byla již strava daleko pestřejší a byla závislá na nabídce potravin v obchodech. Nikdo již nejedl chleba z kukuřičné mouky, místo toho začali všichni kupovat v místní pekárně chleba z pšeničné mouky. Koupené víno se pak stalo běžným denním nápojem. Konzumovalo se velké množství kuřat a vajec. Také se ještě pokračovalo v konzumaci vepřového masa z domácích zabíjaček, ale také se začalo dostávat do domácností maso z místních řeznictví a ryby dovážené do vnitrozemí z pobřežních oblastí.

Konzervované produkty se začaly konzumovat více a více a velmi často se nakupovalo ovoce pěstované na jiných místech. Také se konzumovalo mnohem více druhů zeleniny pěstované buď na místních farmách anebo kupovaných.

Shrme-li to, soběstačnost byla hlavním posláním těchto baskických usedlostí po celá staletí. Termín *usedlost* se vztahuje jak ke statku (domu) tak k zemědělskému hospodářství, zároveň i k určitému způsobu života a symbolu baskických tradicí.

Sousedské vztahy mezi různými statky a usedlostmi hrály taky velice důležitou roli. Sousedská práva a povinnosti tvořily hlavní síť ekonomicko-sociálních vztahů, což zahrnuje i speciální vztahy, které usedlosti udržovaly se svým nejbližším sousedem, tedy „prvním“ sousedem. V případě krize, soused byl první, komu se tato skutečnost musela oznámit. V případě smrti, první soused o tom informoval úřady a faráře a příbuzné. V prvních dnech smutku se soused staral o dům zemřelého. Některá tradiční přísloví dokonce hovoří o tom, že mít dobré vztahy se sousedem je důležitější než dobré sourozenecké vztahy. Pouta mezi sousedy byla tedy velice silná. Ve dvacátém století se ovšem zaznamenal úbytek baskických usedlostí. Tuto skutečnost můžeme odůvodnit opuštěním zemědělského způsobu života a přesun práce do zemědělských firem a také revoluci ve vzniku konzumní společnosti globalizovaného světa.

8. Kontrasty mezi tradicemi rybolovu a zemědělství

V Baskicku, stejně jako ve většině venkovské Evropy, je rybolov jednou z alternativ zemědělství, a ne pouze jako doplňujícím životním stylem, ale v pobřežních oblastech se setkáváme jak se zemědělci, tak s rybáři, i když tato dvě odvětví představují naprosto rozdílný životní styl.

Podle některých povídek byly Baskové prvními, kdo lovili velryby. Je známo, že již během osmého a devátého století se stavěly rozhledny kvůli velrybám na pobřeží. Tak se držely hlídky, a pokud byla spatřena nějaká velryba, pronásledovala se v šalupách, pokud měly rybáři štěstí a ulovili ji, mrtvou ji dotáhli do přístavu a tam se zpracovával velrybí tuk, který se později přeměnil na olej a ten se používal jako palivo v domácnostech a také se z něj stal důležitý produkt pro prodej i v Evropě.

Můžeme říci, že již od středověku se malé baskické vesničky jen s několika tisíci obyvateli staly součástí národní a mezinárodní sítě rybolovu.

Muž se mohl stát potulným rybářem nebo sloužit Španělskému království, stejně tak jako se mohl stát členem nějakého místního rybářského spolku.

Mezi těmito dvěma profesemi a dvěma pohledy na svět, existovala diskriminace mezi společnostmi lidí, kteří bydleli v zemědělských usedlostech a rybáři, na které bylo pohlíženo jako na ty, co bydlí na ulicích. Statkáři považovali rybáře za lidi, kteří žijí v rybářských čtvrtích města, s rušným životem.

Rybářská čtvrť nějakého pobřežního města je hustě obydlená a lidé zde žijí v panelových domech. Jejich spodní patra jsou využívána jako obchody a bary. Pokud muži nejsou na moři, jdou v noci do baru s kamarády. Proto statkáři popisují rybářskou populaci jako hlučnou, promiskuitní a nesnesitelnou.

Vidíme tedy, že mezi těmito dvěma profesemi existovaly velké rozdíly, také je potřeba zmínit, že rozdíly též byly patrné mezi ženami a muži. Jelikož rybáři trávili většinu času na moři, žena se stala nejdůležitější a samostatnou částí domácnosti, o kterou se starala. Obvykle žena spravovala i ekonomickou stránku péče o domácnost. O ženách z Bermea se říkávalo mezi Basky, že jsou těmi nejsamostatnějšími. Manželé, rybáři, kteří většinu roku netráví doma, a když už jsou na souši, volno spíše tráví s kamarády, tedy byli doma spíše považováni za cizince.

Díky svému způsobu života mají rybáři problémy se začleněním do společnosti a jejich děti prakticky vyrůstají bez jejich přítomnosti. Jeho dilema je, že myslí na domov když je na moři, ale když je doma, už přemýšlí nad dalšími mořskými dobrodružstvími. V cizím přístavu je přípustné, aby rybáři udržovali sexuální styky s prostitutkami, ale nevěra manželky doma přípustná není, stejně tak se rozlišuje mezi manželovou nevěrou doma a daleko od domova, kde může navštěvovat prostitutky jako náhražku za manželku.

Obě dvě profese jsou závislé na přírodních podmínkách a na štěstí. To ovlivňuje, jaká bude jejich úroda. Rybolov je pro Baskicko obzvláště důležitý, uvážíme-li, že ryby jsou jedním

z nejdůležitějších složek baskické stravy. Velmi časté jsou pokrmy zahrnující mořskou štiku, tresku, tuňáka, sardinky, malé sépie, ančovičky a další.

9. Baskický bestiář

Zvířata jsou hlavním zdrojem her a metafor v tradiční kultuře. Způsob vyprávění o nich, nám prozrazuje vidění světa baskické společnosti. V ní se ale život lidí a zvířat vždy prolínal. V baskických usedlostech lidé chovali kromě hospodářských zvířat také kočky a psy. A jelikož se stáje pro krávy a prasata nacházely ve spodních patrech domu, vidíme, že se život lidí a hospodářů opravdu prolínal. Na typickém statku jsme také našli domácí ptactvo, koně, osly, včely a králíky. Zvířata byla pro tyto statky, jejichž charakteristikou bylo samozásobování, zvláště důležitá. Ovce se chovaly na maso a vlnu a také mléko na výrobu sýrů. Krávy se dojily téměř denně a také se používaly na orání polí.

Venkovské sporty zahrnovaly muže, kteří zápasili ve vzpírání, dřevorubce, běžce a hráče *sokatiry*. Také ovšem zahrnovaly soutěže mezi býky, kteří tahali obrovské kusy kamenů. Výsledkem je stálá přítomnost zvířat v životě na baskických usedlostech.

Býci tvoří také důležitou součást kultury. Svátek San Fermín je důležitou společenskou událostí na úrovni celosvětového turismu. Ernest Hemingway navštívil Pamplonu poprvé v roce 1923 a zamiloval se do tohoto města a do Basků. Často se vracel a také navštívil San Sebastián a Bilbao. Dle jeho názoru stálo za to psát o býcích.

10. Folklór a slovesnost

Folklór je literaturou předliterárních společností, svět slovesnosti, který je dramatizovaný, aby předal nějaké kulturní dědictví. Existuje velký korpus baskických folklorních výrazů, který zahrnuje pohádky, mýty, písně, tance, recitaci improvizovaných veršů neboli *bersolaris*. Barandián a další etnologové posbírali velké množství kolekcí pohádek folklorních tradic.

„ústní“ slovo je centrálním tématem kulturní tradice. Baskové zdědili tuto neobyčejnou tradici poetické instituce *bersolaris* (*bertsolariak*), recitátorů improvizovaných veršů. Tito recitují tyto verše na oslavách, svatbách nebo prostě při shromážděních v barech. Při této recitaci se hudbě nedává až příliš velký význam. Výhodou je máít dobrý hlas, ale hlavní důležitou věcí je schopnost skládat verše v danou chvíli okamžitě. Jedno vystoupení představuje artistické verbální představení a umělecký zážitek. Improvizace veršů je spojena s danou chvílí, okamžitá výroba, doba je omezená rytmem melodií hudby. Manuel de Leukona shrnul, že svět *bersolaris* se skládá z živých obrazů na místo hlubokých idejí.

Během dvacátého století *bersolaris* prošli změnou, která ovlivnila jejich tvorbu v uměleckých a sociálních aspektech. V posledních třech desetiletích se ztrojnásobil počet festivalů, téma se diversifikovalo, techniky jsou více propracované a komplexní. V dnešní době jsou časté i zmínky o fiktivních osobnostech, literatuře, filmech a světových aktuálních tématech. Aktuálně *bersolaris*, kteří jsou nejvíce známi jsou mladí lidé a hlavně studenti vysokých škol,

kteří také publikují poezii. Většinou jsou to muži. Ovšem v poslední době se také zmiňujeme o ženách bersolaris. Každé čtyři roky se koná soutěž o nejlepšího bersolari, v roce 2009 ji vyhrála žena.

Spoluúčast publika, ať už aplaudováním, smíchem nebo pozorností, je velice důležitá pro každé představení, jelikož improvizované tvoření veršů dělá z každého slova něco nepředvídatelného. I když dříve bersolaris representovali halvně venkovskou společnost, dnes je zahrnujeme taktěž do městské a industriální části baskického obyvatelstva.